

PTUJSKI LIST

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Politično gospodarski tednik.

Štev. 43

Ptuj, 20. novembra 1921

III. letnik

Ptujsko gospodarstvo in novi občinski odbor.

F. Vajda.

Mestna uprava se bori z ogromnimi težavami. Občinske doklade so tako majhne, da komaj krijejo stroške mestnega šolstva, dasiravno so ti stroški znatno znižani s tem, da je država prevzela stvarne potrebe za gimnazijo. Mestna podjetja pa ne morejo vzdrževati mestnih uslužbencev, cest, javne razsvetljave in drugih neizogibnih potreb. Pred volitvami je vladni komisar mestnemu sosvetu predlagal najetje posojila, da se poravnajo najnujnejša plačila. Sosvet je prepustil rešitev tega vprašanja novemu občinskemu odboru. Preteklo je pol leta po volitvah, a občinski odbor še ni konstituiran. Najprej je bila volitev župana razveljavljena, ker so socijalni demokratje in narodni socijalci v mestni odbor kandidirali mestne uslužbenke, ki po volilnem zakonu ne smejo biti izvoljeni. V drugič izvoljeni župan še ni potrjen, ker ima vlada pomisleke proti njemu, katere je njegova stranka dobro poznala, predno ga je volila. Mestna uprava se od dne do dne muči, da izplačuje najnujnejša plačila delavcem in uradnikom. Meščani vidijo te težave in se škodoželjno muzajo, a ne pomislijo, da se težave mestne uprave tičejo njihovega žepa. Namesto da bi pomagali, še delajo nove težave, ki se bodo bridko maščevale na mestnih davkoplačevalcih.

Ravno tako postopajo novo izvoljeni občinski odborniki na veliko škodo zvojih volilcev davkoplačevalcev. V dokaz samo en slučaj: Draginja narašča in kuratorij Dijaškega doma in Mladike je hotel še pravočasno nakupiti večje množine krompirja, moke, masti in drugih živil. Ker občina nima razpoložljivega denarja, brez občinskega odbora pa ne more najeti posojila, so člani kuratorija hoteli najeti potrebno posojilo na svoj osebni kredit. To posojilo bi dobili pod ugodnimi pogoji, posojilo bi se vračalo v mesečnih obrokih od hranarine, katero plačujejo starši

gojencev in gojenk Dijaškega doma in Mladike. Vladni komisar se je obrnil na občinske odbornike, da obljubijo, da občinski odbor ne bo preprečeval tega načina vračanja. Gg. občinski odborniki socijalno demokratske in narodno socijalne stranke pa niti dovolj pozorno poslušali niso. Mislili so, da je posojilo že najeto, ter so člani obeh klubov pismeno izjavili, da neodobrijo posojila, češ naj člani kuratorija le sami vrnejo to posojilo. Seveda so člani kuratorija vpricho tej strankarske zaslepljenosti opustili požrtvovalnost; posojilo se ni bilo najeto in se potem tudi ni najelo na škodo občine, ki bo pozneje morala plačevati živila za zavoda po dražjih cenah. Mestni davkoplačevalci se naj zahvalijo dotičnim odbornikom, ki delajo, občini težave, namesto da bi podpirali tiste, ki hočejo za občino kaj koristnega napraviti!

Kot nepristranski opazovalec poročam o tem ptujskim meščanom, da resno razmišljajo, ali je takšno postopanje občinskih odborikov koristno za občino.

V obeh zavodih je blizu 150 gojencev in gojenk, ki prinašajo na leto 2 milijona kron dohodkov, od katerih imajo zaslužek ptujski trgovci, obrtniki in delavci. Gimnazija sama pomenja letno milijon kron državnih prispevkov, ki se porabijo v mestu, ne glede na one svote, katere prinesejo dljaki in njih starši, ter na one, katere bi morali Ptujčani plačevati, ako bi morali dajati svoje otroke v druga mesta.

S strankarsko nagajivostjo se škoduje občini, a tudi politične stranke nimajo koristi od tega.

Najemninski vinar za mesto Ptuj.

Pokrajinska uprava je dovolila, kakor že objavljeno, pobiranje najemninskega vinarja od letne najemnine do 800 K 8%, do 1600 K 12% in nad to svoto 15%, počenši s 1. januarjem 1921. Vrhutega je dovolila pobiranje 1%

drugi napis nam poroča, da je sezidalo poslopje Muzejsko društvo s podporo države in prijateljev. V svetišču, ki meri v dolžini 16 m, v širini pa 8 m in ki je zelo dobro ohranjeno, se nahaja več lepih spomenikov, napisov v mozaiku različnega orodja in drugo. Posebno znamenit je glavni oltar z lepimi reliefi sosebnost s simboli in legendo Boga. Tudi drugi spomeniki nam predočujejo mitologijo boga. Razven tega stoji tu kip velike matere in relief keltskega boga Saksonusa, ki ga je Muzejsko društvo še le pred kratkim pridobilo. To svetišče (3. Mitre) je posvetil, kakor nam poroča napis na glavnem oltarju, ob času cesarja Gallena poveljnik 5. in 13. legije, Flavijski Aper, ki je bil osumljen, da je odstranil cesarja Numerijana in katerega je usmrtil 1. 284 cesar Dioklecijan, ker mu je vedeževalka prerokovala: „Ti boš cesar, če ubiješ mrjasca (latinsko aper).“ Ne daleč od Mitreja je stalo svetišče nekega ženskega božanstva, najbrže že frigijske velike matere, blizu pa skoraj 1 km dolgo kopališče iz časa po Konstantinu Velikem. Na Zg. Bregu se je nahajala takozv.

od najemnine kot kanalsko pristojbino. Najemninski vinar in kanalsko pristojbino plačujejo brezizjemno vsi najemniki (podnajemniki) in hišni lastniki za prostore, ki jih uporaobljajo. Ker je došel odlok pokr. uprave še le 9. okt. t. l., se dostavita hišnim lastnikom meseca novembra dva računa: prvi je redni mesečni račun, drugi za diferenco od preteklih 10 mesecev. Da ne bo treba povprašati na magistratu, naj služi to pojasnilo: I. Redni mesečni račun za november: Prva stran obsega celotno svoto najemninskega vinarja, ki je odda hišni lastnik za se in vse stranke mestni občini; celotno svoto kanalske pristojbine, in skupno svoto obeh. Rodni mesečni račun se pošilja hišnemu lastniku, ki pobira najemninski vinar od vseh strank. Na drugi strani so navedene vse v posloplju stanujoče stranke, koliko vsaka plača naj. vinarja in koliko kan. pristojbine. Ker se bo zanaprej ta svota enakomerno vsak mesec pobirala, zato se izstavi ta detajlirani račun samo tokrat. Hišni lastniki si ga naj torej shranijo, najemniki pa zabeležijo na nje odpadajoče svoto. II. Račun za diferenco: Na prvi strani je v prvi vrsti označena celotna svota naj. vinarja, ki bi jo moral hišni lastnik po novem predpisu oddati od vseh preteklih 10 mesecev t. l. mestni občini za se in vse stranke. Druga vrsta pove, koliko je v preteklih mesecih hišni lastnik že oddal mestni občini naj. vinarja. Na strani je označena razlika obeh svot, ki se torej še mora oddati. V tretji vrsti je povedano, koliko znaša celotna svota kanalske pristojbine za vso preteklo dobo, v četrti, koliko je oddane mestni občini; na strani, kakšna je razlika, ki se še mora oddati. V peti vrsti je skupna svota obeh razlik, torej celotna diferenca. Ker je pobirala mestna občina dozdej najemninski vinar še vedno po predpisu za davčno dobo 1917—1919 in sicer po 6%, je razlika za 10 mesecev v nekaterih slučajih precejšnja. Na drugi računski strani so navedene vse stranke, koliko odpade na vsako za vse pretekle dobe naj. vinarja in koliko kan. pristojbine. Koliko od te svote je najemnik že odplačal hišnemu lastniku, tega

„krasna vila“ z velikimi stenskim slikami, predstavljajočimi ptiče, ki kljuvajo z dolgimi kijuni vodne rastline. To poslopje se je ob času preseljevanja narodov uporabilo kot grobnica, kakor nam spričujejo to številne človeške pa tudi živalske kosti, ki so se tu našle. Par krcakov od Moses-ove hiše proti Hellerjevi gostilni blizu Studenčnice je stal žrtvenik rečnega boga Dravusa.

Blizu sedanje nove vojašnice je bil most čez Dravo, sezidan za časa cesarja Hadrijana v prvi polovici II. stoletja. Mogoče je, da je bil most poprej lesen. Odtod je šla cesta preko dvorišča vojašnice proti Panoramskemu griču, kjer je stalo ob vznožju kopališče z mrzlo vodo; na vrhu Panoramskega griča so se nahajala svetišča Jupitra, maloazijskih kabir in mogoče 4. Mitrej. Ta svetišča so porušili kristjani za časa Teodosija Velikega. Po dolini med Panoramskim in Grajskim gričem je šla cesta, ki je vodila čez sedanje mestno pokopališče. Severno od pokopališča je bilo tretje večje rimsko pokopališče s 159 grobovi s pepelom in 36 grobovi s kostmi,

Stari Poetovio.

Predaval dr. Vladimir Travner.

Nadaljevanje.

Razven teh dveh svetišč so stale tukaj še kapele in svetišča boga ognja Vulkana, boginje lepote Venere in božanstev „dojilk“, (nutrices augustae). Vzhodno od obeh Mitrijev je stalo svetišče boginje sreče (Fortuna stabilis). Po tem svetišču se je ta del mesta imenoval „vicus Fortunae.“ Izmed posvetnih poslopij so se tu ohranili ostanki hiše z vodnjakom in vinske trgovine, kjer so se našli v zemljo vkopani veliki vrči. Tukaj so bili tudi državni magacini carinskega urada, imenovani horrea.

Najvažnejša in najlepša stavba starega Poetovija je stala na Zg. Bregu. Ti ostanki so shranjeni v posebnem posloplju ne daleč od ceste. Latinski napis na pročelju nas pouči, da je bilo to svetišče solnčnega boga nepremagljivega Mitra, ki se je našlo l. 1913,

mestna uprava ne more vedeti, vesta to le hišni lastnik in najemnik, ki morata med seboj dognati, koliko je hišni lastnik sprejel in koliko se mu mora dati najemnik. Najemnikom (podnajemnikom) se je doklada predpisala na podlagi napovedane najemnine za dobo od 1. do 31. oktobra t. l. po hišnih lastnikih na magistratu od 17. do 20. oktobra t. l., hišnim lastnikom pa na podlagi predpisa davčnega oblastva za preteklo leto. Vsled tega pojasnila bo povpraševanje nepotrebno; ako pa še vseeno kdo po sprejetih računih želi pojasnila, naj se oglasi dne 9. ali 10. decembra med uradnimi urami v mestni upravi pri referentu g. Ferlešu.

Gospodarstvo.

Kmetijska podružnica v Ptuj priredi v nedeljo, dne 27. novembra v Ptuj v dvorani gospe Zupančič poučno zborovanje. Začetek ob 9. uri predpoldan. Predaval bode g. predsednik Kmetijske družbe za Slovenijo Gustav Pirc o kmetijstvu itd. Pri tej priliki se bodo sprejemala tudi naročila za galico in udnina za leto 1922. K obilni udeležbi vabi odbor.

Zapolnjevanje in doliv vina. Po končanem glavnem vrvežu, ko uhaja ogljikova kislina le še v malih količinah iz soda, se je mošt že toliko umiril, da se ni več bati, da bi prekepeval. Sedaj je čas, da sode, ki so ostali navani radi vrenja, zapolnimo. Za zapolnjevanja se naj vzame, če le mogoče, istovrstno blago. S tem delom se ne sme predolgo odlagati, posebno pri šibkejših vinih ne, ker se v navanem sodu vino rado birsi ter inace pokvari. Ker pa pri tihem vrenju nastala ogljikova kislina še itak izpuhteva, ne smemo sprva sode trdno zabiti. Kjer so v rabi kipele vehe, se lahko izdelajo sodi prve čase po zapolnjevanju še s temi. Kakor je važno pravočasno zapolnjevanje mošta, oziroma novega vina, tako važno je poznejše redno dolivanje bodisi novega ali starega vina, kajti skrb, da so sodi vedno polni do vehe, je eden prvih pogojev umnega kletarjenja. V kletih, kjer se to načelo ne uvaža dovolj, so birsasta, cikasta vina ali vina z drugimi raznovrstnimi napakami redni pojavi. Kdor se hoče tem izogniti, naj doliva vsacih 8 do 14 dni. Mlada vina se hitreje suše, kakor stara, zato jih je treba tudi bolj pogostoma dolivati. Sušenje vina pa tudi ni v vseh kletih in v vseh posodah enako. V suhi kleti in v posodi iz redkega lesa se vino hitreje suši, kakor v vlažni kleti in v posodi iz čvrstega lesa. V prvem slučaju je treba torej dolivati v krajših obdobjih, kakor v drugem. Tudi za doliv naj se rabi, če le mogoče, istovrstno ali vsaj slično, vendar vsikdar le zdravo vino.

Vinarski inštruktor Zupanc.

Čitajte in razširjajte „Ptujski list.“

kakor tudi 1 m debel zid. Na mestu, kjer stoji sedaj cerkva sv. Ožvalda, je stalo po precej zanesljivem sporočilu svetišče boga Marta, pri Marijnem dvoru pa neka opekarna in lončarnica. Od Marijnega dvora je šla cesta nad bolnišnico med vilami proti Ljudskemu vrtu in odtod proti pokopališču v Rogoznici v čigar bližini je stala neka utrdba.

Po današnji Prešernovi ulici proti Sibirskemu trgu je vodila cesta, obdana na obeh straneh z močnim zidovjem in z nagrobnimi spomeniki. Tukaj se je našel tudi majhen kanal. Na mestu, kjer stoji še dandanes, je stal že v rimski dobi znameniti skoraj 6 m visoki nagrobni spomenik nekega bogatega in uglednega rimskega dekurijskega (mestnega svetovalca) iz II. stoletja znameniti Orfejev spomenik. Mnenja, da slavi spomenik zmago Septimija Severa nad svojim nasprotnikom Prescenijem Nigrom, ki je bilo nekdanje razširjeno, nima podlage. Ker se je spomenik vporabljal v srednjem veku kot sramotilni kamen (Pranger), kjer so izpostavljali zločince

Dopisi.

Sestre in bratje brez razlike strank in slojev pridite vsi na slavnosten večer Jugoslovanske Matice dne 1. decembra v Društveni dom. Pokažimo, da smo edini o vprašanju rešitve noosvoboženih bratov in sestra.

Podružnica Jugoslovanske Matice se obrača do vseh blagih src, dobrih rok in radodarnih ljudi. Ona rabi za slavnosten večer, ki ga namerava prirediti v večjem stilu na prihodnji narodni praznik denarja, peciva, vina, sadja itd. Vsak najmanjši dar sprejme z veliko hvaležnostjo. Event. darovi se naj pošljejo preds. prof. dr. Kotniku, gimnazija ali tajnici rav. Šeligovi, Mladika. Odbor.

Pozor! Plesni večer! Tukajšnji odbor splošne organizacije vojnih invalidov priredi vsled hitrega zaključka 6 tedenskih orožnih vaj v nedeljo, dne 20. novembra t. l. plesni večer v gostilni g. Zupančič v Ptuj. Spored: Šaljiva pošta, srečolov, prosta zabava, ples. Začetek ob 17. (5.) uri. Vstopnina za osebo 1 D. K obilni udeležbi vabi Odbor.

Zaročil se je g. Mihael Murko, ravnatelj kina z gospodično Vekoslavo Otorepec iz Št. Petra tik Rog. Slatine, hčerko trgovine Otorepec.

Naznanilo. Naznanja se, da se stenografski tečaj počne 23. novembra t. l. in se bode vršil vsako sredo po 2. uri v razredu tukajšnje gimnazije. Početek pouka vsakokrat ob 6. uri popoldne in traja do 8 ure. Prosi se točne in gotove udeležbe.

Občinsko sodišče za pobijanje draginje v Ptuj je določilo v svoji seji dne 12. t. m. sledeče maksimalne cene: Špeh brez kože pod 4 cm 50 K kg, nad 4 cm 55 K kg, pod 4 cm s kožo 45 K kg, s kožo nad 4 cm 50 K kg, sveže svinjsko meso I. vrste 32 K kg, II. vrste 30 K kg, glava in noge 20 K kg, pljuča 12 K kg, jetra 16 K kg, ledice 20 do 25 K kg, Prekajeno svinjsko meso brez kosti 52 K kg, s kostmi 46 K kg, prekajena slanina 56 K kg, kuhano prekajeno svinjsko meso 50 K kg, kuhana šunka 100 K kg, posebne klobase (Extra-Wurst) 38 K kg, hrenovke in safalade 38 kg, en par hrenovk 3 K, Braunšvagerji na debelo 26 K, na drobno 30 K kg, goveja salama 38 K kg, Mast 80 K kg, Jaterni sir 40 K kg, svinjske klobase (salame) 56 do 60 K kg. Določil se je dalje tudi cenik za gostilne.

Odhodnica. Naši pontonirji odhajajo iz Ptuj. Odhodnica častniškega zbora se vrši dne 18. t. m. ob 8. uri zvečer v Narodnem domu. Svira tamburaški zbor. Vsi prijatelji dobrodošli.

Ljudska knjižica v Narodnem domu v Ptuj bo začela zopet redno izposojevati knjige. Izposojevale se bodo knjige vsako nedeljo od 10—12 v I. nadstropju.

Plesne vaje. Plesne vaje pri športnem klubu v Ptuj se počnejo v nedeljo dne 20. novembra ob 20. uri. Vaje se vršijo v pro-

javnemu posmehovanju, se napis ni popolnoma ohranil, pač pa jako dobri krasni reliefi, ki predstavljajo povest bajeslovnega pevca Orfeja. Zanimivo je, da se nahaja podoben spomenik očitno posnetek ptujkega na vzhodni strani cerkve sv. Marzina na Pohorju. Na mestu sedanje stolne cerkve je stala prvotno krčanska bazilika.

Kako je bilo na gradu, ni znano. Našlo se je iz te dobe le nekaj zidovja in novcev. Mogoče je, da je stala tukaj cesarska palača (palatium) t. j. prenočišče za cesarja ali namestnika, o kateri poroča zgodovina Amianus Marcellinus sodobnik cesarja Julijana odpadnika, da se naje nahajala izven mestnega obzidja.

Poslopja so bila zidana iz pohorskega mramora, ki so ga lomili posebno v kamnolomih pri sv. Martinu in na Modriču. Ceste pa so bile tlakovane s kamenjem, ki so ga dovažali iz Sv. Barbare pri Vurbergu.

Kar se tiče posameznih delov mesta, ulic in trgov, so bile razmere posebno na

storih „Društvenega doma“ in trajajo od 20. do 23. ure. Vaje se bodo vršile vsak četrtek in vsako nedeljo.

Domača umetnost. Za Božič si pošiljajo prijatelji in znanci razglednice, s katerimi se drug drugega spominjajo. Tuje blago je dosedaj večinoma preplavljalo naš božični razgledniški trg. Sedaj pa je Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani po originalih prof. Saše Šantlja dala napraviti šest lepo uspelih domačih božičnih razglednic. Cena jim je D 2 50. Segajmo po njih, trgovci in občinstvo.

Kino. V nedeljo, 20. t. m. ob 8. uri in v torek, dne 22. t. m. ob 8. uri se predstavlja v mestnem kinu historična drama „Grofica Walewska“, poslednjajubezen Napoleona.“ Vsebina: Leta 1806. se je približavala francoska vojska Poljski. Bila je na pohodu v Rusijo — sovražnico Napoleona. Težko so pričakovali Poljaki prihoda Napoleona v Varšavo, upali so, da jih zmagoviti Korzijanec osvobodi in vpostavi prejšnje kraljestvo. Valovi razburjenja proderejo tudi v tiho rod-bino Lascinskega. Zamišljena sedi hčerka Marija, lepota, in premišluje. Pred par dnevi je spoznala kavalirja, kateri ji je storil malo uslugo. Vzljubila ga je, vedno ji plava njegova slika pred očmi. Napoleonovega prihoda se preveč ne veseli. Mati ji je rekla, da je kavalir Rus in kot tak sovražnik Poljske. S tem so bile uničene vse nade njenega srca.

Težkega srca pristane prigovorom častihlepne matere in poroči 70 letnega starca grofa Walewskega, najbogatejšega aristokrata Poljske. Marijo uvedejo v družbo najvišje poljske aristokracije. Lepo, mlado grofico, katera se je po odreku prve ljubezni posvetila samo domovini, smatrajo aristokrati kot sposobno politično orožje. Pošljejo jo naproti Napoleonu. V malem selu pozdravi Marija v ognjevitih besedah cesarja — zmagovalca. Napoleon se v njo strastno zaljubi. To zazna z veseljem poljska aristokracija in upa, da pridobi Korzianca na svojo stran. Marija je globoko presenečena, ker ni upala, da bo tako vplivala na Napoleona. V njenem srcu še vlada ruski kavalir, cerkvena prisega jo veže na moža starca. Vsi, še celo mati, jo prigovarjajo, naj se žrtvuje na oltarju domovine. Ona se obotavlja. Vidi zmagovalca celega sveta, kateri se pred njo trese. Po težkem duševnem boju se vrže v naročje Napoleona. Večkrat se sestane Korzijanec z Marijo. Pri neki svečanosti opazi, da se Marija živahno pogovarja z njegovim adjutantom grofom D' Eviansom. Marija je tega mladega oficirja zljubila, kajti to je bil kavalir, katerega nikdar ni mogla pozabiti. To ni bil Rus, ampak Francoz, prijatelj njene domovine. Da bi se znebil tekmeca, premesti Napoleon adjutanta. D' Envers ne gre daleč, temveč se skriva v nekem dvorcu blizu Varšave. Z Marijo se večkrat sestane. Pri nekem sestanku ju zaloti grof Walewski, potegne meč in pozove mladega častnika na dvoboj. Preplašena se vrže Marija med oba in prepreči s dvoboj trditvijo, da ima zaščitnika Napoleona. — Neka gospa, sovražnica Marije, ponaredi pismo Napoleona, s katerim ta svojo

desnem bregu Drave t. j. v Trajanovi koloniji iste kakor v drugih kolonijah. Še predno so se v novi koloniji naselili naseljenci, so premerili zemljemerci med posebnimi verskimi obredi ozemlje bodoče kolonije. Potegnili so najpoprej dve črti in sicer po možnosti eno od severa proti jugu, ki se je imenovala cardo maxi mus in drugo pravokotno od vzhoda proti zahodu imenovano decumanus maximus. Ti dve črti ste bili potem glavni prometni ulici naselbine. Vsporedno s tema črtoma so potegnili več drugih črt cardines in decumani, to so poznejše postranske ulice imenovane s sknprim imenom limites. Več ulic skupaj je tvorilo del mesta imenovanega vicus. En tak del mesta vicus Fortune smo že omenili, drugi deli mesta pa nam po imenih niso znani. Brezdvomno je, da so obstajali v Poetovio cardo maximus in razni limites. Kje, da se je nahajal forum, ni znano; domneva se, da je bil v bližini današnje dominikanske vojašnice.

(Dalje prihodnjič.)